

ÅPNING AV ÅRSMØTET I OSG 2005

Gode kollegaer- småfebønder, æresmedlemmer og andre gjester !

Takk til Nord-Aurdal sau – og geitalslag for trivelig velkomst. Takk for flott kulturinnslag og takk til Nord-Aurdal kommune ved politiker Anne-Lise Stølsdokken som stilte opp på kort varsel i ordførers og varaordførers fravær. Jeg vil også ønske velkommen til dette årsmøtet og som valdris vil jeg benytte anledningen til å ønske småfebønder fra resten av fylket velkommen hit. Som vi allerede har hørt er vi nå midt inne i en av de store sauekommunene i Valdres. Vi får høre mer om jordbruket i Valdres etterpå.

Vi har i år prøvd en ny vri – som Hedmark for øvrig har praktisert i flere år – å kombinere årsmøte og det tradisjonelle seminaret på samme helg. Ut fra påmeldingen ser dette ut til å falle i smak, og vi får bare håpe det svarer til forventningene. Ca 140 deltakere er påmeldt. I tråd med det som var ønske på fjorårets årsmøte er hovedtema for seminaret i år saueavl. Avlsutvalget har vært engasjert i forberedelsen av seminaret og for øvrig har styret prøvd å sette sammen et bredest mulig seminar om temaet.

Et årsskifte og et årsmøte er tid for tilbakeblikk og for å se framover. Hva har vi jobba med og hva har skjedd i året som har gått og hvordan er utfordringene framover ?

Styret i OSG bruker mye tid og krefter på det å drive organisasjonen – det kommer stadig brev og høringer fra NSG, og vi prøver også å engasjere lokallagene i dette. Spesielt i forhold til høring angående ny organisering av avlsarbeidet og høring om forskrift for hold av småfe var det bra med innspill og engasjement fra lokallagene.

Ved forrige årsmøte fikk vi ny fylkessekretær i laget. Det har vært mye å sette seg inn i, og Ken Lunn har greid jobben bra. Og gamlesekretæren vår Håkon Sigstad har vært lettvtint å spørre og få hjelp av når det er noe vi har lurt på. Han har også fortsatt noe av gamlejobben sin – salg av værere.

Vi kunne nok vært mer offensive og synlige i media. Utfordringen her er å få fram næringa på en mest mulig positiv måte, og det er i mange tilfeller vanskelig å vite hvordan journalistene klipper og limer og bruker oss.

Ved denne åpningen vil jeg si litt om tre hovedområder hvor vi har hatt og fortsatt har store utfordringer for småfenæringa både her i Oppland og i mange andre deler av landet.

Ved forrige årsmøte hadde vi akkurat fått i hende landbruksdepartementets utredning om geiteholdet. Den var ikke så ille som vi først hadde frykta – at geiteholdet på Østlandet nærmest skulle utraderes. Men fortsatt var noen bestninger i Oppland truet. Gjennom jordbruksforhandlingene ble geiteholdet berga i denne omgang. Det ble også bevilget betydelige midler til prosjektet ”friskere geiter”. Oppland er et viktig geitefylke, og i flere områder er det optimisme i næringa. Her i Valdres er det i gang nybygg av geitefjøs, og flere er i gang med sanering og dermed oppbygging av en ny frisk geiteflokk med bedre produksjonsevne. Både i Nord-Gudbrandsdalen og i Valdres er det prøveproduksjon av geitost på gang. Å få kjøtt av geit og kje ut på markedet er en annen stor utfordring. Mange har god erfaring med å benytte geitekjøtt i produksjon av spekepølse. Dette har gitt god fortjeneste og det har ikke vært problemer med å få solgt spekepølsa.

”Valdres-killing” har vært på markedet det siste året og har rimelig gode erfaringer. Vi har skaffa kokk og killing og håper det skal bli en velsmakende killing- middag på årsmøtet i kveld.

Et annet stort og viktig område og kanskje det største og vanskeligste er utfordringene knytta til rovdyrproblematikken. Dette vil vi også komme tilbake til ved flere saker senere i dag.

Et gledelig trekk var at tapene for 2004 var litt mindre enn foregående år. Og vi får regne med at dette er reelt, og ikke bare fordi folk har gitt opp å melde fra om skader og søke om erstatning.

I mai ble den nye rovviltmeldinga vedtatt i Stortinget, og den var bedre enn vi hadde frykta. NSG gjorde en god jobb i forhold til politikerne og nådde fram med noen av sine synspunkter.

Forvaltningsforskriften for rovdyr som gir føringer for hvordan rovviltpolitikken skal utøves i praksis er ikke vedtatt ennå, men har vært ute på høring. Det trengs store forandringer i forhold til forslaget for at denne forskriften skal være i tråd med intensjonene i rovviltmeldinga, og for at den skal være levelig for oss sauebønder. Dette så vi også styreleder Risan uttalte seg om i siste nummer av Sau og geit.

Oppnevning av ny rovviltnemnd for Oppland har det også vært uro omkring. MD ga seg litt ved at Erik Winter fikk bli med, men nemnda fikk ikke den sammensetningen som Fylkestinget ønsket. Hvordan den nye rovviltnemnda vil fungere i forhold til praktisk rovviltpolitikk gjenstår ennå å se ! Vi får også håpe at denne nemnda vil ha en rådgivende gruppe der næringa er representert. Dommen av jervejegerne fra Vang kom fra Høyesterett nå på nyåret og straffen ble som kjent ubetinga fengsel i 21 dager og tap av rett til å drive jakt i to år. Dette er ikke logisk og fornuftig for oss i næringa i forhold til straffutmåling i andre saker. Saken er av viktig prinsipiell betydning for rettsvesenet, og skal hindre gjentakelse av lignende saker. Som en av de domfelte uttrykte det – jeg skal nok greie meg selv om jeg må i fengsel, men jeg har stor bekymring for næringa vår i fortsettelsen ! De domfelte har opplevd stor støtte både fra bygdemiljøet og fra næringa. Med ett eneste unntak – et leserinnlegg i avisa ”Valdres” har støtta dommen. En spørreundersøkelse om folks holdning til jakt på rovdyr ble nylig gjengitt i Nationen. Selv fra bygda er det bare 50 % av de spurte som er enig i påstanden om at ”Det bør jaktes på rovdyr”. Ser man på ulike landsdeler er 50 % enig i Midt-Norge, mindre i andre deler av landet. Fordelt på aldergrupper er det bare i gruppen over 60 år at flertallet er enig i påstanden. Man får ta en spørre undersøkelse for hva den er verdt, men dette er holdningene vi i virkeligheten har å forholde oss til i rovviltpolitikken ! Flertallet av det norske folk vil trolig ha rovdyr !

Et annet område hvor det er store utfordringer for næringa er markedet og prisen for produktene våre. Er det mulig for oss å gjøre noe for å unngå at vi stadig opplever å få lavere pris for det sau – og lammekjøttet vi produserer og lageret av sau og lammekjøtt vokser for hvert år ? Hvorfor øker forbruket av flere av de andre kjøttslagene mens sau- og lammekjøttet holder seg på samme nivå på ca 5,5 kg pr person i gjennomsnitt ?

Avlsarbeidet har i mange år hatt fokus på å få større lam med bedre kjøttfylde. Mange sauebønder opplevde det vel nærmest meningsløst når det da i høst ble trekk på 5 kr pr kilo for lam over 23 kg. NSG prøvde tidlig å jobbe for å innføre dette tiltaket senere på høsten enn 20. september, men kjøttssamvirket sto på sitt. Hensikten med tiltaket var å få inn flere lam tidlig i sesongen og få ned den totale produksjonen, og tiltaket bidro også til dette.

Noen av de private slakteriene hadde ikke denne grensa eller innførte den på et senere tidspunkt, og mange benyttet derfor muligheten til å levere til disse.

Vi kan forstå tiltaket slakterisamvirket som markedsregulator gjennomførte, men vil vel forvente smidigere løsninger og tidligere informasjon for neste sesong. På regionmøtene våre i januar hadde vi foredragsholdere både fra kjøttssamvirket og de private slakteriene der mange av disse problemstillingen ble drøfta.

Ved siste årsskifte var det 3,4 tusen tonn sau – og lammekjøtt på fryseler, og utfordringen er nå å få dette ut på markedet før det ferske kjøttet kommer til høsten. Salgskampanjene for dette er allerede i gang, og flere nye produkter er utvikla.

Fra den andre jobben min i Mattilsynet har jeg kjennskap til flere sauebønder som har starta foredling av sitt eget kjøtt, og har hatt gode erfaringer med det, både å få solgt det i markedet og øke fortjenesten. Dette er neppe veien å gå for alle, men noen flere aktører er det sikkert plass til.

Mange husker vel Thomas Steberggløkken sin historie om verdiskaping av saukjøtt fra årsmøtet i fjor, og vi har også sett bilder av han som god selger på ”Bondens marked.”

Ellers tror jeg vi alle har en jobb å gjøre som ambassadører for vårt eget produkt – vi kan i hvert fall ikke forvente at andre vil spise det kjøttet vi produserer hvis vi ikke spiser det selv.

Vi må spise det og servere det til venner og kjente ved alle anledninger og kanskje gi bort litt for reklamens skyld. Hvis hvert sauebruk i Oppland brukte et 20 kg`s lam ekstra i året, ville det bli 34 tonn, og greier vi å bruke to lam hver er vi oppe i 70 tonn !

Jeg var på årsmøtet i Sør-Aurdal sauallslag og der bestemte de seg for å gi et lam til hver av ungdomsskolene i kommunen – nettopp for å få fokus på dette fantastiske kjøttslaget. Tiltaket ble positivt mottatt av skolene. Og kanskje kan dette i neste omgang få ringvirkninger med økt forbruk ! En god ide til etterfølgelse for flere lokallag.

Det er ingen tvil - utfordringene er fortsatt store for oss i småfenæringa på mange områder – det være seg avl, sjukdom, priser, marked og rovdyrpolitikk.

På nytt ønsker jeg velkommen til Valdres og til årsmøte og håper vi får et godt og saklig årsmøte og et utbytterikt seminar både faglig og sosialt !